

Літаратурнае мастацтва

Год выдання 34-ы

№ 93 (2042)

19 лістапада 1965 г. ПЯТНІЦА

Цана 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

СЁННЯ—ДЗЕНЬ РАКЕТНЫХ ВОЙСК І АРТЫЛЕРЫ

Даўно адрымела вайна, але мусіць і сёння гучаць у вухах недабрых фашыстаў залпы нашых слаўных батарэй. «Богам вайны» любіцца называць і народнае імя артылеры.

Ты, хто грамліл фашыстаў пад Масквой і на Волзе, пад Кенігсбергам і ў Берліне, зараз занятыя мірнай працай. Да лафетаў гармат сталі іх сыны. У іх мірныя дні вучобы. У іх выдатныя поспехі, і ад таго такія высельны твары маладых артылерыстаў.

Спакойна стаяць і гарматы. Але, калі ўзмаўцацца падпальшчыкам вайны яшчэ раз наўрушыць мір, гэтыя вайсковыя твары салдат стануць суровымі, а маўнілыя гарматы акывуць. І гора будзе тым, на кого абрушыцца знішчальны швад агню нашай артылеры і нашых ракет.

Фота Я. КОЛЬЧАНКІ.

ТУТ БЫВАЎ «УСЕСАЮЗНЫ СТАРАСТА»

Сёння, 19 лістапада, спаўняецца 90 год з дня нараджэння выдатнага дзеяча Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы Міхаіла Іванавіча Калініна, у гонар якому ў гэты год у Беларусі праводзіцца спецыяльная акцыя «Міхаіл Іванавіч Калінін — пераможцаў і пераможцаў».

У памяці старога панадзеньня гомельскага захаваліся дакументы, якія сведчаць аб тым, што ў 1919 годзе, калі Старшыня Усерасійскага Цэнтральнага Выканаўчага Камітэта М. І. Калінін спецыяльным лістам да Міхаіла Іванавіча Калініна, сказаў на гэты паслядзённы год, стварэнне на ініцыятыўе У. І. Леніна, на вазале сабраўшы тысячы працоўных горада і вёскаў гарызона, вайсковыя часткі і рабочыя арганізацыі прыбылі на млынскіх саваіх чырвоных сцягах. На млынскіх выстулі з прамоваю М. І. Калінін, Сімончыўскі млынскі парадом войск Гомельскага гарызона, і дасягнуў перамогі над лавары Калініна.

У памяці аб знаходжанні «Усерасійскага старасты» на станцыі Гомель на будынку вазале ўстаўлена мемарыяльная дошка.

З вазале М. І. Калінін накіраваў на пасаджэнне Гомельскага губернскага Ріпартажа і чырвонаармейскіх дэпутатаў і прыняў ўдзел у рабоце. У той жа час Міхаіл Іванавіч выступіў з прамоваю на надзвычайным сходзе Гомельскай партыйнай арганізацыі.

Рабурны і спадчыныя гарады, Кожны на сваёй дамоў, курныя зямліны. Імяны тды, дванаццаць год назад, адрыўся з горада Гомель, і было тут усю 147 юнг. Але ішла сядзі людзі і рос фонд бібліятэкі—мільяны прадзілі кнігі, якія захаваліся з даваенных часоў. У прыгарадных гарадах і ў цэнтры яго, насупраць маладога парку, унізлі новы духавяровы будынак раённай бібліятэкі. Каля сарака тысяч таму мастацкай, палітычнай, навукова-папулярнай літаратуры надліўнае сэрца горада. У бібліятэцы наладзіліся канферэнцыі, дыскусіі, вечары пазіў, сустрачкі з пісьменнікамі і паэтамі, з пачынаючымі літаратарамі.

За плённую работу работнікі бібліятэкі былі гэтымі днямі на ўрачыстым вечары ўзнагароджаны ганаровымі граматамі райкома КПБ і райвыканкома.

Калектыву Гомельскай бібліятэкі ўключылі ў саборніцтва за званне «Бібліятэка выдатнай работы».

ЗА ДВАЦЦАЦЬ ГАДОЎ

М. БЕЛЬСКИ.

У ІМЯ ДРУЖБЫ САВЕЦКІХ ЛІТАРАТУР

Як мы паведамлялі ўжо, у Мінску 15—16 лістапада праходзіла Усерасійская канферэнцыя па пытаннях мастацкага перакладу. У ёй прынялі ўдзел вядомыя літаратурна-навуковыя перакладчыкі нашай краіны. На канферэнцыі было абмеркавана шырокае кола пытанняў, звязаных з тэорыяй і практыкай мастацкага перакладу. Шла гаворка аб падрыхтоўцы надраў перакладчыкаў з моваў братніх народаў Савецкага Саюза, аб далейшым развіцці перакладчыцкай дзейнасці ў нашай краіне, аб шляхах збліжэння і ўзабагачэння братніх літаратур.

На канферэнцыі выступілі пісьменнікі і перакладчыкі А. Астроўскі (Ленінград), Г. Кочур (Украіна), Ю. Ваняг (Латвія), А. Есакоў, А. Гатаў (Масква), М. Ушакоў (Украіна), Н. Плевіч, В. Рудзіма (Узбекістан), А. Аўчарынка (Масква), Э. Мулакандаў (Таджыкістан), Д. Кавалеў (Масква), В. Нікіфаровіч, Я. Брыль, Я. Хелемскі (Масква), Г. Віеру (Малдавія), О. Ныгі (Эстонія), А. Манэйка, В. Левіч (Масква).

Справаздача аб канферэнцыі будзе апублікавана ў наступным нумары нашай газеты.

Балетны тыдзень

У Палацы культуры Упраўлення культуры абслугоўвання пачалася гастроль балетнай трупы Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра оперы і балета. Віцэбляне паглядзілі спектакль «Лебядзінае возера». Яны убачылі таксама балет «Блакитны Дунаі». Гастролі працягнуцца тыдзень.

БЕЛТА.

ДЫСКУСІЯ На парадку дня: ПРАБЛЕМЫ ДЗІЦЯЧАЙ ЛІТАРАТУРЫ

РАЗМОВА пра нашу дзіцячую літаратуру наспела даўно. І вельмі добра зрабіла газета «Літаратура і мастацтва», што распачала на сваіх старонках. Такой шырокай і цікавай дыскусія аб праблемах дзіцячай літаратуры за маю памяць у друку не было.

Стала крытыка наша ўсё яшчэ не адназначна пераступіць мяжу, якая аддзяляе літаратуру для дарослых ад літаратуры для дзяцей. Даследчыкі ўсё яшчэ збіраюцца напісаць хоць адну кніжку пра ўсю дзіцячую літаратуру. Могуць сказаць, што ўсё кніжка пра Янку Маўра, Праўліна. Але ж падаць гэтай адбылася на семдзесят васьмью годзе жыцця пісьменніка.

Ніякага метадычнага цэнтру, які б займаўся пытаннямі дзіцячай літаратуры і звязаву пісьменнікаў з юным чытачом, у нас усё яшчэ няма. Нама і асобнага выдавецтва, пра якое не раз ішла гаворка.

Усё гэта не спрыяла і не спрыяе росту нашай дзіцячай літаратуры.

Адны яна расла і расце. Ды яшчэ як расце! У першы пасляваенны год выдавецтва надрукавала для дзяцей пяць тэмаў кніжак. Цяпер друкуецца штогод да васьмідзесяці кніг, і сёрод іх дзесяткі новых. Пішуць гэтыя кнігі многія нашы пісьменнікі — і вядомыя, і менш вядомыя, і яшчэ зусім невядомыя — маладыя, пачынаючыя.

Так што беларуская дзіцячая літаратура, як правільна зазначала бібліятэкар Я. Керуль, не такія ўжо бедныя. Цікава, што бібліятэкар, які мае справу з шырокім выбарам літаратуры для дзяцей, ясна убачыла, чым пачынальнік дыскусіі настаўнік Б. Зубкоўскі. Адны і Б. Зубкоўскі выказаў досыць цікавыя думкі, асабліва пра якасць кніг для дзяцей.

Н ЯВІРАШАНЫХ праблем у нас многа. Пра іх слухна гаварылі многія ўдзельнікі дыскусіі. Спраўды, узяць хоць бы тэматыку дзіцячых кніг. Дзяцей цікавіць усё — і тое, што іх акружае, і што было, і што будзе. Ім патрэбны пэсы, песні, кнігі, і фантастычныя, і навукова-папулярныя, якіх у нас усё яшчэ нарта ж мала.

Зусім знябядна ў нас і гістарычная тэма. Але самая галоўная праблема з усіх праблем развіцця дзіцячай літаратуры — якасць кніг для дзяцей. З гэтым згодны ўсе — і ўдзельнікі дыскусіі, і самі юныя чытачы (дарэчы, вельмі добра зрабіла рэдакцыя газеты, што дала слова і ім). Ясна адно: творы для дзяцей павінны лісацца адным ідэіна-мастацкім узорам, які павінен быць не толькі цікавым, зямлянымі, але і карысным, бо найпершая іх задача — выхоўваць дзяцей у камуністычным духу. Патрабаванні гэтыя да дзіцячай літаратуры не новыя, але забываць іх не трэба. Таму мне здаецца спрычным заглаваць артыкул «Падзел праблем»: цікава—навіскава. Нават Янку Маўра, які, як правіла, не піша толькі цікава, часта падкрэслівае, што кніга павінна быць і цікавай, і карыснай. І зусім не баіцца дыдактыкі, як не баіцца і не баіцца яе многія іншыя вядомыя пісьменнікі. І спраўды:

— Праўда, цётка! — падкапілі іншыя. — Яны толькі дурлі, а не ламалі. — Ну добра, добра, — сказала прамоўца. — Я забяру вашу пампаннае крэсла. Дайце яго мне. Але тут пачалося як у той прыказцы: далей у лес — больш дроў.

— Няма яго ў нас... — адказала збынтая настаўніца. — Яго выкінулі на завалку.

НАШ ТВОРЧЫ АБАВЯЗАК. А НАША АЎТАРСКАЕ ПРАВА? Ю. ГРЫГОР'ЕУ, архітэктар

ВОІНАУ БВА

ПРА ТВОРЫ, ЗАДУМЫ

Над іммі творамі працоўш, беларускіх праўлі, паэта, драматурга, якія кнігі, прысвечаныя жыццю воінаў Савецкай Арміі, выданыя за апошні час?—такія пытанні цікавілі многіх салдат і сержантаў Беларускай вайскай арганізацыі. Дыяні на іх адпавядала арганізацыйная газета «Воінаў Родны». Тут была азначана старонка «Беларускіх пісьменнікаў — воінаў». Пра новыя творы аб подвигіх воінаў у гады Вялікай Айчыннай вайны і мірныя будні, пра задумы пісьменнікаў расказаў М. Аляксееў. На старонцы азначаны ўрывак з новай апавядання «Мост» Т. Шамякіна, кароткія апавяданні А. Сабалеўскага, вершы К. Штова, Фотайнфармацыі сведчаць пра дружбу салдат і сержантаў з У. Карпавым і А. Астроўскім.

ЦІКАВЫ КАНАЦРТ

Артысты тэатра оперы і балета — жаданыя госці воінаў. Індаўна на шэфскім канцэрце сабраўся ўсё асабовы склад Н-скай часткі. На сцэне салдацкага клуба гучалі ўрывкі з опер і аперат, песні народаў СССР, творы беларускіх і рускіх аўтараў.

У канцы прынялі ўдзел народныя артысты СССР Т. Нікінава і Н. Ткачэнка.

СПРАВАЗДАЧА КАМПАЗІТАРА

У антавай зале Мінскага вышэйшага інжынернага радыётэхнічнага вучылішча адбылася сустрэча студэнтаў і выкладчыкаў кампазітарам Р. Бутвілюскага. Ён расказаў будучым афіцэрам аб беларускай музыцы. Салісты Беларускага радыё і тэлебачання В. Прышчэпак і М. Шаўчучу праспавалі раманы і песні Р. Бутвілюскага.

Затым кампазітар выканаў некалькі сваіх новых твораў.

ПРЭМ'ЕРА ДРАМАТЫЧНАГА КАЛЕКТЫВУ

Вялікай папулярнасцю сёрод воінаў карыстаецца драматычны калектыв аўтараў — радавоў Карлену Варжакевічу, лейтэнанту Мікалаю Велазару і іншым.

Нядаўна афішы паведалі аб новай прэме самадзейнага калектыву спектакль «Варашчыца». Салдаты, сержанты, афіцэры і члены іх сем'яў ад душы аплакавалі самадзейны аўтараў — радавоў Карлену Варжакевічу, лейтэнанту Мікалаю Велазару і іншым.

Дэма афіцэраў закінвае работу над спектаклем «Апошні прыпынак» па п'есе Рэмарка.

СУСТРЭЧА З ХЛЕБАРОВАМІ

Танцавальны калектыв Н-скай часткі Мінскага гарнізона пабываў індаўна ў гасцях у працягнутога палёў Лагойскага раёна. У Доле культуры армейскіх калектываў сустрэліся з рабочымі, служачымі і калгаснікамі раёна.

Кіраўнік танцавальнага калектываў радавоў Іван Дыка пазнаёміў прысутных з гісторыяй калектываў армейскіх танцораў, расказаў з саброеўскіх сувязяў з самадзейным калектывамі будніншых прамысловых прадпрыемстваў Мінска.

Затым воіны выступілі з канцэртам.

Галіна Малахоўская не навічон у думкаўскай справе — на паліграфічным апаратах Беларускай літаратуры. Дружба нашых народаў узраўнялася і ў друме дэячых братніх літаратур. Ад падножжа Паміра прышлі да нас загаварылі па-беларуску Садрылізін Ані, Міроў Турсун-заў, Мірсаід Міршанар, а галас Яні Купалы, Якуба Коласа, Петруся Броўкі, Ардыяў Куляшова, Максіма Танка гучыць сёння на зямлі старажытнага Таджыкістана.

Тыдзень Беларускай літаратуры ў братній рэспубліцы — вялікае свята дружбы нашых народаў і нашых літаратур. Да гэтага свята таджыкскія словы выдалі анталогіі нашай пазіі і прозы, лепшыя кнігі нашых празаікаў і паэтаў. У сваю чаргу, выданыя «Беларусь» выдае неўзабаве анталогіі таджыкскіх паэзіі.

Ужора з Мінска, ад уезду ў Тольды Беларускай літаратуры, у сталіцу Таджыкістана Душанбе выехала вялікая група нашых літаратараў. У складзе дэлегацыі — І. Шамякін (кіраўнік дэлегацыі), Р. Барадулін, Г. Бурдулін, Н. Плевіч, П. Глеба, С. Тракоўскі, М. Калачанскі, К. Нізіяна, Е. Лось, Р. Нілхай, Н. Пашкевіч, Я. Скрыган, Я. Хелемскі.

АД ЛЯСОЎ БЕЛАРУСІ ДА ПАДНОЖЖА ПАМІРА

Зутра, 20 лістапада, у братній Таджыкістане пачынаецца Тыдзень Беларускай літаратуры. Дружба нашых народаў узраўнялася і ў друме дэячых братніх літаратур. Ад падножжа Паміра прышлі да нас загаварылі па-беларуску Садрылізін Ані, Міроў Турсун-заў, Мірсаід Міршанар, а галас Яні Купалы, Якуба Коласа, Петруся Броўкі, Ардыяў Куляшова, Максіма Танка гучыць сёння на зямлі старажытнага Таджыкістана.

Тыдзень Беларускай літаратуры ў братній рэспубліцы — вялікае свята дружбы нашых народаў і нашых літаратур. Да гэтага свята таджыкскія словы выдалі анталогіі нашай пазіі і прозы, лепшыя кнігі нашых празаікаў і паэтаў. У сваю чаргу, выданыя «Беларусь» выдае неўзабаве анталогіі таджыкскіх паэзіі.

Ужора з Мінска, ад уезду ў Тольды Беларускай літаратуры, у сталіцу Таджыкістана Душанбе выехала вялікая група нашых літаратараў. У складзе дэлегацыі — І. Шамякін (кіраўнік дэлегацыі), Р. Барадулін, Г. Бурдулін, Н. Плевіч, П. Глеба, С. Тракоўскі, М. Калачанскі, К. Нізіяна, Е. Лось, Р. Нілхай, Н. Пашкевіч, Я. Скрыган, Я. Хелемскі.

Міхась КАЛАЧЫНСКІ

ГЕРАНЬ ТАДЖЫКІСТАНА

Паслом братоў Герань жывае стала. Марознаю, завейнаю зімой Яе прывёз З палёў Таджыкістана Мне ў падарунак сёбра добры мой.

Хаця сніжок, Наўсёды, мітуслівы, Загуляў з завірхуей не на жарт, У палістым падвясніку расліны Гарла лета фарбаў цёплым жар.

А памяць дружба, Што ўсё ўпісала У вазу трывалую свайго вузла, Мне ад Душанбе І ад фісара Па ўсёй зямлі таджыкскія павяла.

Я ўжо не бачу Водвету герані, Бо засвечыліся зырчэй яго Сады кішляк, Неба над гарамі І гурбы баваўняныя ля гор.

Паклоны сонцу Білі крысы Вахша, Сініска Пяндж — аб лёдзе успамін —

І нешта думаў, К сонцу пікі ўзнуўшы, Сівы дзядуля Азі — Памір.

Лаз стромых скал Пазнавалі крывічкі І, можа, верыць, ім наперабой, Дугар крунашчы, Галсы таджыкскі Рэспыліл пад струнны перабор.

Лепш самацету Песня зіхацела, Будзіла, расквіталася вякі. У ёй жылі І мудрасць Авізаны, І задушанасць слова Рудані.

І я адуу: Ім варты адукала Жыццё нашчадкаў — творцаў пеканіты, Згадаў Турсун-заў і Мірша-карэ, —

І ўсіх, і ўсіх вас, родныя браты, Мне захачэлася Пабыць самому Ля стром лядовых, сонечных застаў.

І чую братні гомаў, — Дзень добры, дарагі Таджыкістані!

[Заканчэнне на 2-й стар.]

Алесь ЯКІМОВІЧ

ГАЛОЎНАЯ ПРАБЛЕМА-ЯКАСЦЬ

— Не, Зінаіда Рыгораўна, — не здаваліся вучні. — Яно каля вагаша стала стаць.

— Гэта — з другога класа.

Тадзі для класнай і звауча адбылося самае страшнае: да стала падбегла некалькі вучняў і перавярнулі крэсла ўверх ножкамі.

— Нашай Глядзіце! 7-б напісала!

Так пакаралі вучні сваю настаўніцу. А мы, калі пішам пра школу, б'ёмся, барнім Бог, закрываючы канфіліт паміж настаўнікамі і вучнямі. Ці праба казаць, што гэта абмяжоўвае праўду жыцця.

Зусім правільна гаварылася ў дыскусіі аб драбнатнамісці, залішняй прыземленасці асобных твораў для дзяцей. Гэта таксама не спрыяе павышэнню якасці дзіцячай літаратуры. Дзецям уласцева захавалася ўсім яркім, рамантычным. Відца, гэта і ёсць адзін з элементаў той спецыфікі, пра якую мы часта гаворым. Яна вынікае з псіхалогіі чытана — і самага маленькага, і падлетка. Вось чаму і ўваходзяць у дзіцячую літаратуру некаторыя творы з дарослай літаратуры, якія вызначаюцца праз гэтыя якасці.

Нельга не згадзіцца з думкамі пра пазію для самых маленькіх чытачоў, вызначанымі некаторымі ўдзельнікамі дыскусіі. Чым меншы ўзрост чытача, тым лепш для яго трэба пісаць. А між тым у адным вершы для дашкольнай я вычытаў такіх радкі:

— І не пляска і не націпа, — Калі та дайчыніна Вішня.

Можна было падумаць, што гэта памылка: павінна быць Віця (ад Вікторыі), але ж Віця — рыфмуецца, і аўтар не задумваецца, ператваряе хлопчыка ў дзяўчынку.

Трапляюцца зусім слабыя вершы і для піянерскага ўзросту, нахвалат:

І радасна, і дружна мы Час летні правядзем Вадарэцкім і дужым У светлы клас прайдзем.

А хто хоць бы з самым музычным слухам пацэруе рыфму ў такіх радках:

Шэраў наш атрад наметыў — На арыбце быць праз месяц.

Такія вершы не ўзабагаць пазію для дзяцей, не развіваюць мастацкага густу юнага чытача.

БОЛЬШ трэба гаварыць нам аб мове твораў

Для дзяцей, вельмі ж цяжка чытаць у настай кнізе такія, напрыклад, сказы: «Калгас дасягнуў найлепшых поспехаў у развіцці жыццёвага доўга, і таму тут праходзіў семінар», «Дык ці ж правільна будзе ісці насуперак дамоўнасці», «Бабеж, ж, сама міжвольна з'яўляюцца ўдзельніцамі гульні, сіха папярэдзіла Юрку». Гэта не дрэнныя пераклады з іншых моў, а арыгіналы з апаўданаўня маладога ўжо члена саюза пісьменнікаў.

Аб мове ў творах для дзяцей М. Горкі пісаў: «Гаварыць дзецям суконнаю моваю пропаведзі — гэта значыць выклікаць у іх сум і ўнутранае супраціўленне самой тэме пропаведзі».

Часам пісьменнікі і рэдактары дазваляюць сабе залішняй граматычнай вольнасці і збіваюць тым самым чытача з трыпу. У нядрэнным уяголе апаўданаўні К. Бараны «Выправіўся», у кім размова ідзе пра граматыку, трапляюцца такія фармы, як «князь сімоўца над ім, апраўдзай за ваўкім», «дэбятгаюца да парася» (замест перасці). А хіба ж да месца словы «на хаду» ў такім сказе: «У вёску з'явіўся героём. Расказаў на хаду пра паляванне, а пра парючка — ні слова». Раз ужо з'явіўся, то расказаў не на хаду, а спехам.

[Заканчэнне на 3-й стар.]

ПРА ТВОРЫ, ЗАДУМЫ

Над іммі творамі працоўш, беларускіх праўлі, паэта, драматурга, якія кнігі, прысвечаныя жыццю воінаў Савецкай Арміі, выданыя за апошні час?—такія пытанні цікавілі многіх салдат і сержантаў Беларускай вайскай арганізацыі. Дыяні на іх адпавядала арганізацыйная газета «Воінаў Родны». Тут была азначана старонка «Беларускіх пісьменнікаў — воінаў». Пра новыя творы аб подвигіх воінаў у гады Вялікай Айчыннай вайны і мірныя будні, пра задумы пісьменнікаў расказаў М. Аляксееў. На старонцы азначаны ўрывак з новай апавядання «Мост» Т. Шамякіна, кароткія апавяданні А. Сабалеўскага, вершы К. Штова, Фотайнфармацыі сведчаць пра дружбу салдат і сержантаў з У. Карпавым і А. Астроўскім.

ЦІКАВЫ КАНАЦРТ

Артысты тэатра оперы і балета — жаданыя госці воінаў. Індаўна на шэфскім канцэрце сабраўся ўсё асабовы склад Н-скай часткі. На сцэне салдацкага клуба гучалі ўрывкі з опер і аперат, песні народаў СССР, творы беларускіх і рускіх аўтараў.

У канцы прынялі ўдзел народныя артысты СССР Т. Нікінава і Н. Ткачэнка.

СПРАВАЗДАЧА КАМПАЗІТАРА

У антавай зале Мінскага вышэйшага інжынернага радыётэхнічнага вучылішча адбылася сустрэча студэнтаў і выкладчыкаў кампазітарам Р. Бутвілюскага. Ён расказаў будучым афіцэрам аб беларускай музыцы. Салісты Беларускага радыё і тэлебачання В. Прышчэпак і М. Шаўчучу праспавалі раманы і песні Р. Бутвілюскага.

Затым кампазітар выканаў некалькі сваіх новых твораў.

ПРЭМ'ЕРА ДРАМАТЫЧНАГА КАЛЕКТЫВУ

Вялікай папулярнасцю сёрод воінаў карыстаецца драматычны калектыв аўтараў — радавоў Карлену Варжакевічу, лейтэнанту Мікалаю Велазару і іншым.

Нядаўна афішы паведалі аб новай прэме самадзейнага калектыву спектакль «Варашчыца». Салдаты, сержанты, афіцэры і члены іх сем'яў ад душы аплакавалі самадзейны аўтараў — радавоў Карлену Варжакевічу, лейтэнанту Мікалаю Велазару і іншым.

Дэма афіцэраў закінвае работу над спектаклем «Апошні прыпынак» па п'есе Рэмарка.

СУСТРЭЧА З ХЛЕБАРОВАМІ

Танцавальны калектыв Н-скай часткі Мінскага гарнізона пабываў індаўна ў гасцях у працягнутога палёў Лагойскага раёна. У Доле культуры армейскіх калектываў сустрэліся з рабочымі, служачымі і калгаснікамі раёна.

Кіраўнік танцавальнага калектываў радавоў Іван Дыка пазнаёміў прысутных з гісторыяй калектываў армейскіх танцораў, расказаў з саброеўскіх сувязяў з самадзейным калектывамі будніншых прамысловых прадпрыемства

ДЫПЛОМ ЖУРНАЛІСТА

НЕКАЛЬКІ ДУМАК ПРА ПАДРЫХОТКУ РАБОТНІКАЎ ДРУКУ

Мы — я і мае таварышы — студэнты. У той жа час журналісты. Мы можам сабе так назваць таму, бо пакаштавалі гэтыя літары. Пакаштавалі і дасялі і горчы. Сябры мы былі на практыцы: тры месяцы, як кажуць, варыліся ў рэдакцыйным ску. Намамі сядзелі, рухнулі ў чарговы нумар тэрміновага матэрыялу, руплілі над аўтарскімі пісьмамі, па заданню рэдакцыі прабіраліся па біскарыяцы палескага бездарожжа і глыталі разам з рыбакіма на траўлерх салёныя пірыскі Бараньчава мора. Сустрэчаліся з рознымі людзьмі, пісалі пра іх і для іх. Адчувалі адказнасць за кожнае сказанае і на-друкаванае слова. Мы сталі спакойнейшымі і больш упэўненымі ў сабе.

А цяпер мы зноў увазілі ў звычайную студэнцкую калыну. Штудіруем туюжыя кнігі, рыхтуем да экзаменаў, дзелімся ўражаннямі ад практыкі. Аднаму словам, працягваем звыкла вучыцца «на журналістаў».

Звыкла! Так, звыкла! Мы грунтоўна, з усіх бакоў, «кабмалі» сваю будучую професію і можам рабіць вывады і дора-разумелі, што ні ў якім універсітэце цябе не навучаць на журналістаў. На універсітэце можна назапастыць ведаў па тых ці іншых дысцыплінах, але журналістам можна стаць толькі тады, калі з галавою рынеш у мітусню газетных будняў, калі адчуеш, як б'ецца ў газетных палосках гарачы пульс жыцця, адчуеш, што мовы дачыненне і да гэтага пульсу, і да газетных палос, і да ўсіх людзей, што жывуць і працуюць вакол цябе.

Дык, можа, тады не вярта траціць пяць гадоў? Можа, няма ніякай неабходнасці ў факультэцкіх журналістыках? Можа, ёсць зніс даць кожнаму права ў меры ўласных здольнасцей і спрыту павялічыць у газету, каб да-лучыцца да гэтага самага пульсу?

Раней аб гэтым спрачаліся. Але цяпер нават самаму зацятому «нахры-стэ» зразумела, што гэта не выйсце. Не выйсце таму, што інтэлектуальны ўзровень нашых газет вырас настолькі, што журналіст неабходна самы шырокі багаж рознабаковых і глыбокіх ведаў.

Дык дзе ж выйсце? Чаму студэнт-журналіст, прыязджаючы з практыкі, таворыць: — Гэтыя тры месяцы далі мне куды больш, чым тры гады прасяджвання штаноў!

Вывады, для таго, каб знайсці выйсце, перш за ўсё трэба дэкапаціць да караня зла. Чаму студэнт-журналіст, ясна ўсведамляючы неабходнасць глыбокіх і ўсебаковых ведаў, так скептычна ставіцца да таго, што даюць ім у родным універсітэце?

Нам часта гавораць: — Журналіст павінен быць дасвед-чаны і ў праблемах ядзернай фізікі, і ў бухгалтэрскаму ўліку. Ён павінен адчуваць найтанчэйшыя адценні беларускай і рускай моваў і ведаць, як мінімум, дзве замежныя.

І мы з гэтым згодны! Бяда ў іншым. Часта тыя самыя людзі, якія гавораць нам гэтыя прыгожыя і праўдзінныя словы, сшышоўшы з кафедры, забываюць, што гэтым словам трэба даць жыццё...

А да караня зла зусім не трэба да-квопвацца. Гэта — сістэма выкладання, гэта праграмы, па якіх вядзецца выкладанне, гэта, урэшце рэшт, адно-сіце да сістэмы выкладання.

У нас на філіяльным факультэце Беларускага ўніверсітэта тры аддзя-лення: рускай мовы і літаратуры, беларускай мовы і літаратуры і аддзя-лення журналістыкі. І калі параўнаць вучэбныя планы гэтых трох аддзяле-нняў, дык не цяжка заўважыць, што яны мала чым адрозніваюцца адзін ад аднаго. Гэта значыць, што мы, журналісты, атрымліваем часта філа-лягічную адукацыю. Ну што ж, суп-

каўчыя. Але гэта зноў-такі агрэсі- сістэма выкладання. Мы привыкли, што нам кладуць у рот раз- жыванне і стэртылінае. З першага курса сярэд нас пачуе дух ша- лярства, дух заўзурывання ад па- чатку да канца і ні грама больш. Мы привыкли да таго, што на экза- менах у нас не «спытаюць» больш таго, што значыцца ў білетах. І мы не стараемся спазнаць больш. Мы загэралі ў шыкалрстве. А нам неабходна добрае спарцішча, добрае імкненне вядоць больш і лепш за іншых.

Як дамагацца гэтага, чым стымула- ваць прагу да самадукацыі? Магчы- ма, трэба нешта рабіць з сістэмай ілекцыяў — звышам. Можа, ёсць зніс шыры праводзіць семінарыскія занят- кі, дыскусіі, калектывы? Гэта вызва- ляць шмат часу, дасць магчымасць студэнту і прымуціць яго займацца не ад эсіе да эсіе, а штодзённа і з большай адачай.

Мы магучы сказаць, што я многа- га хену, маючы спазнацца на цяжка- сці, на адсутнасці праграм, на вялі- кую загруканасць студэнту. Ну, што ж, прычыны для такога апра- удання можна знайсці заўсёды. Але ў вялікую загруканасць студэнту дазваляць мне проста не паверыць. Я сам студэнт і добра ведаю, колькі часу марна траціцца нам на дроба- зы...

У час практыкі мы яшчэ больш зразумелі, што існасць нас ніхто не навучыць. Гэтак мы павінны вучыцца самі. Штодзённа, не думаючы пра тое, «пойдзе» ці «не пойдзе» матэ- рыял, мы павінны, як той казаў, набіваць руку. Але які пераходзіць калі ў вучобе нам не даюць ні кропель- кі самастойнасці, калі там над нам і стаяць сем нянек, дык тут навада- рот — свабода поўная і неабмежавана. Нікога не цікавіць, што студэнт піша, куды піша, як піша. І студэнты, хто на што здатны, імкнучыся супра- цюіць на радыё, тэлебачанні, у газетах. Але гэтыя свабоды мае мно- гія вельмі непрыемныя вынікі. Пра- дзе год, два і са сціплага першукр- ніке часта вырастае заўзятая кан'юн- туршчы і халтурмайстэр.

Тут патрэбен кантроль. Нельга аб- жываваць творчай ініцыятыў студэ- нту, але і нельга бускаць гэтую творчую ініцыятыву на самалас. Трэ- ба уважліва сачыць за ўсімі матэрыя- ламі, з якімі выступаюць нашы сту- дэнты, трэба іх абмяркоўваць у на- шай жа студэнцкай аудыторыі. Магчы- ма, варта наладжваць штомесячныя агляды, або прыдумваць яшчэ якія-небудзь іншыя формы.

Нарэшце, хочацца кінуць камень і ў агарод павяжаннага Саюза журна- лістыкі. Стварэцца ўражанне, што ў справе падрыхтоўкі журналістаў са- зода — самае не зацікаўленае органа- зы, а між тым нашы старэйшыя коле- гі маглі б аказаць нам вялікую дапамогу і навучыць большаму, чым майстэрству ашукваць дырэктары- заводчы.

Калі ласка, з большай увагай стаў- чэся да нас, таварышы старэйшыя колегі. Мы не такія ўжо малыя і някемлівыя.

Ну, вось я і скончыў! Тое, пра што я напісаў, кляпоціць мяне і рана ці позна павіна было выліцца. Так або інакш, у мяне або ў іншага — не ва- жна. Гэта нашы агульныя пытанні, і вырашаць іх трэба нам усім разам, і як мага хутчэй.

Можа мне сямікуць, што я занадта згусціў фарбы, што ўсё не так умо- дрэнна. Можа! Але я зрабіў гэта на- ўмысна, дзеля таго, каб усклаіхнуць зацягнены баланівнем заспані спа- кой. Каб разварушыць нават тых, хто ўжо едаць у руках прыемную важкасць дыплама. Тым больш, што пытанне падрыхтоўкі будучых журна- лістаў, які стала нам, студэнтам, вядо- ма, будзе абмяркоўвацца неўзабаве на пленуме праўлення Саюза жур- налістаў СССР.

Алег БЕЛАВУСАЎ,
студэнт аддзялення журналістыкі
БДУ імя Ул. І. Леніна.

АКЦЁРСКІЯ ДЭБЮТЫ

Першая вялікая роля. Першы выхад у свет. Сотні тысячы людзей адзінадушна глядзяць на гэтую першую і ўсё шчыра і строга. У гэце да гэтага былі толькі ролі ў нурсавых і дыпломных спектаклях, а з момантам, часам, не было і такіх ролей, ты ўдзель- нічаў толькі ў аматарскіх спектаклях. І ўвесь час была упартая, настольківая праца. І абавязкова ў гэце была шыракая любоў да мастацтва, любоў-насць у чужой непатворны свет грэму, дмака- чыі, пераўвасаленняў.

Мара прывяла на вялікую сцэну. Вось першая прафесійная ра- бота. Дэбют. Пад рубрыкай «Акцёрскія дэбюты» газета «Літаратура і мастацтва» будзе рэгулярна змяшчаць нататкі пра маладых артыстаў тэатра і кі- но, пра іх першую ролю.

Сёння прапануем вамаш увазе нататку пра вынаходцу галоўнай ролі ў кінаварыянтэ студыі «Беларусьфільм» Георгія Лапета.

Караколь — Георгій Лапета

Многія, гнуткія юнакі ў прыкрасці былі на шпатах. Былі прытнана, адважна, умела. Старажытнае мастацтва бою знаёма ім — студэнтам цыркавога вучылішча і война-спартсменам. Таму ражысёр Уладзімір Бычюў, які здымаў на «Беларусьфільм» карці- ну пра сярэдневяковы год- рад вольных майстроў і запрасіў іх для ўдзелу ў масавых сцэнах. Праўда,

Артыст Г. Лапета ў ролі Караколь.

ты, за тое, што ён здо- лужыў узяць сваіх гара- джан на барацьбу з за- коннікамі-чужаземцамі і выгнаць іх з роднага го- рада.

Тан адбываў экранны дэбют Георгія Лапеты, салдата адной з часцей Мінскага гарнізона.

Яго першая роля цяж- ная і для вопытнага вы- канавы. Жанр рамантыч- най назі патраваў спа- лучэння ўмоўнасці і праў- дзівасці, пластычнасці і свабоды і вырашасці. Бо Караколь — просты падня- талычык, гарбун, і гля-

НАШ ТВОРЧЫ АБАВЯЗАК. А НАША АЎТАРСКАЕ ПРАВА?

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

дзя ўсёго таго, што зрабіла б но- вы будынак прыгожым і зручным! Нават боязна падлічваюць, якой вя- лікай сумы каштуюць дзяржава неадаробаныя праекты, недаскана- дыя архітэктурныя задумы, спе- шах выкананыя чарцяжы і кашта- прыметы! Ніхто ў нас не думае пра метады паскарэння чарцяжы пра- бот, пра ўкараненне макетаўна праектавання, якое атрымала шы- рокае распаўсюджанне за мяжой. Нашы ж прылады працы прымі- тыўныя і данаго часу: чарцяжная дошка з драўлянай раймай — усё гэта пакладзена на звычайны пісьмо- вы стол. Архітэктары працуюць у вялікай цеснаце — не хапае месца.

Сёння вельмі вялікая колькасць розных устаноў і людзей утывае на фарміраванне праектаў. І таму часта часу даводзіцца аддаваць на бюрократыі ўгадванні. Але самае прыкрас тое, што акрамя патрэб- ных узаканіў, няма адносіцца да палярнай справы, санітарныя нор- мы і г. д. у гэтых установах няма імкнення даваць і «парады» другога тыпу, якія мы павінны выконваць. І таму, мне здаецца, трэба матэрыяльна адназначыць за пажарныя, санітарныя і іншыя нормы ўскласці на праектныя арга- нізацыі. Гэтым мы не толькі ска- рочым колькасць інстанцый, у якіх трэба ўгадываць і зацвярджаць праект, не толькі забяспечым эканомію дзяржаўных грошай, але і значна аблегчым работу праекці- роўшчыкам.

Часам праенты пагаршаюцца і ў сувязі з тым, што архітэктурна- адміністрацыйныя ўстановы пры- маюць нашы работы занадта па- спешліва. Хіба можна, напрыклад, на будаўніча-архітэктурным саве- це Управлення будаўніцтва і архі- тэктурны Мінскага гарвыканкома за 15—20 мінут без папярэдняй экспертызы даць аб'ектыўную ацэнку праекту, які большасць членаў савета нават да гэтага не бачыла ўчы? Калі ж сустра- чаюцца новыя арыгнальныя вы- рашэнне, у якім аўтары адшлі ад звычайных уяўленняў і прапа- навалі нешта новае ў архітэктур- ным канструкцыі — ці можна яно за- хавацца пры такім вядзенні савета? Зразумела, не. І такія выпадкі па- вальваюць. Усё гэта сядзённіца па- бавенства, штатпу ў архітэктур- наспела неабходнасць стварыць грамадскі архітэктурны савет пры Саюзе архітэктараў БССР. Ён паві- няна даваць дакладны прафесія- нальны аналіз праекта, рабіць аб- ектыўнае заключэнне. І з яго ра- шэннем павінны лічыцца члены будаўніча-архітэктурнага савета Мінскага гарвыканкома.

Хочацца пагаварыцца і пра аў- тэрскія правы архітэктара. Кожны творчы работнік — кампазітар, мас- так, пісьменнік, маюць аўтарскія правы на свае творы. Законы га- рантауюць ім захаванне творчай за- думкі аўтара. А якое становішча ў нас, архітэктараў? Прыняцценыя архі- тэктурны, як складанага маста- цтва, прывяло да таго, што архітэ- ктары не маюць сёння ніякіх аўтар- скіх правоў. І нярэдка здараецца так, што пасля бюрократычнага праект, адкуль вынікнуць усё ін- шэ, будаўніча, арыгнальныя — усё тое, над чым думаў і што імкнуў- ся сказаць архітэктар. Калі ж праект трапіць на будаўнічы пля- доўку, будаўнік, у сваю чаргу, буд- звадзены і аўтарам скажаюць архітэктурную задумку, мяняюць будаўнічы і аздабляльныя матэ- рыялы, не выконваючы заўваг па аўтарскім наглядзе. І вось, нарэш- тае, будынак гатовы. Аўтар праекта з'яўляецца радывым членам камі- сій па прыёмцы будынка. У лепшым выпадку ён можа запісаць сваю асабістую думку ў акце. Ён можа нават абуралца дрэннай якасцю будаўнічых і аздабляльных работ. Але на гэты відак не звяр- тае ніякай увагі. Будынак усё роў-

на прымаюць. Потым прыхо- дзяць гаспадарні- кі. Яны пачына- юць перапрацаваць, ламаць, перафар- боўваць згодна са сваім густам. Аў- тара цяпер зусім не дапускаюць да будынка. Часам размах такой гаспа- дарчай «дзей- насці» настолькі вялікі, што снаж- аецца нават знішчыць і ўнут- ранае архітэктурнае аблічча. Можна прыгадаць гісторыю з будынкам Тэатра оперы і балета. Які быў пабудаваны яшчэ да вай- ны па праекту вядомага архітэктара І. Лангбарда. Манументальны будынак на ўзгорку рабіў вялікае ўражанне. Аднак некалькі гадоў назад пад выглядам капітальнага рамонту зрабілі на ім шатровы дах. І знешні выгляд тэатра значна па- горшыўся. Гэта не адзіны прыклад пагардлівых адносін да нашага архітэктурнага мінутага. Вось ча- му, калі мы хочам мець архітэ- ктурны, тэрмінова патрэбна выра- шыць пытанне аб аўтарскім праве архітэктара на стадыі стварэння праекта, ўкаранення яго ў жыццё, на стадыі эксплуатацыі будынка.

Варта звярнуць увагу і на нека- торыя іншыя пытанні, ад вырашэн- ня якіх залежыць стварэнне да- скарнальных архітэктурных твораў. Па- глядзіце, які бедны выгляд маюць нашы будыны! Трэба спадзя- вацца, што новае Міністэрства пра- мысловасці будаўнічых матэрыя- лаў хутка наладзіць у вялікай колькасці вытворчасці сучасных аздабляльных матэрыялаў.

Але не толькі «знешнія» прыч- ны ўплываюць на тое, што нашы архітэктурны ансамблі не заўсёды з'яўляюцца эстэтычна выразнымі. Многае залежыць і ад саміх дойла- тав, зразумела, якасць будаўнічых работ трэба ўзмацніць. Трэба забя- спечыць будоўлі сучаснымі матэ- рыяламі, трэба творча перапра- цоўваць тыповыя праекты, трэба даць архітэктарам больш правоў. Але нам, архітэктарам, неабходна і больш крытычна паглядзець на сваю работу. Мы часта ідзем на кампрамісы, якія яўна пагаршаюць праектныя вырашэнні. Мы апраў- дываем сабе тым, што нам, маўляў, прапанавалі змяніць праект. Але дзе наша прычыновасць? Дзе паучыць адназначыць, паучыць пра- фесіянальнай годнасці? Адсут- нічае ў нас сапраўды таварыскі, аб'ектыўна ацэнка работ, хоць у нашай творчасці часам «працягва- юцца» і некты фармізм і трапіліцы неабарымавыя праекты. Мы часам працягваем марнапраўства ў сваіх творах, калі імкнімся пера- плоніць усё, а іншы раз даходзім да прыміўтнага аскетызму, асабліва ў праектах мастацтва будаўніцтва і ўсёмі слухна — мы бялона ўспрымаем крытыку ў свой адрас. І тут, яна адрэцца, сваё індэрае слова павінен сказаць Саюз архі- тэктараў БССР. Аднак у нас амаль- ніяма творчага архітэктурнага імкнення. Мы рэдка спрачаемся. Мы не прыходзім у Саюз архітэктараў раіцца па творчых пытаннях. Трэ- ба зрабіць так, каб архітэктурнае жыццё ў нашым саюзе забла кры- нідай.

Зрэшты, роля і правы нашага Саюза архітэктараў анадта абме- жаваныя. Саюз, напрыклад, не раз выносіў пастановаў, у якіх га- варылася пра недахопы ў маса- вых будаўніцтве, добраахотна ад- ванна, пра неабходнасць пашырэн- ня асартыменту аздабляльных ма- тэрыялаў і г. д., але яго пастанова- вы так і заставаліся «пастанова- вы», з імі мала хто лічыцца. Неаб- ходна таксама, каб Саюз архітэ- ктараў пастаянна займаўся пытан- нямі прычыновасці і згтыкі архи- тэктара.

Архітэктар павінен быць твор- цам, мастаком. Гэта павінны ўва- доміць мы самі, гэта павінна зра- зумець грамадства. І толькі та- ды, калі будзе высока ўзнята роля архітэктара, малі яму будучь да- дзеныя вялікія правы для арыгі- нальнай творчасці, у нас з'явіцца архітэктурны збудаванні, якія будучь адпавядаць высокім запат- рабаванням савецкага народа.

У НЕКАЛЬКІ РАДКОЎ
■ Настаўнік Вільчанскай васьміга- довай школы Жытнявіцкага раёна Мі- рон Сарона загадава на грамадскіх азнаках мясцовай бібліятэцы, у якой налічваецца каля 2 тысяч твораў па- літычнай, мастацкай, сельскагаспа- дарчай літаратуры. Дзімі М. Сарона аформіў ніжнюю вітрыну-выстаўку «Настрач XXIII з'езду КПСС».

■ Рабочы саўгас «Найсцірнык» Воранаўскага раёна знаёміў у полі- класе старадаўніх манет XVI—XVII стагоддзяў.

■ Канцэрт «Смех — наша зброя» адбыўся ў Светлагорскім Доме куль- туры. Яго далі артысты Бранскага драматычнага тэатра і Беларускага дзяржаўнага філармоні.

■ Стальмаж.

Са сцэны гнуткія юнакі. Яны вольна знавалі адным са сцэнаў, што сядзіць сярод дзяцей у зале, — нампілітару Петру Пятровічу Падану. Выпраў. Яшчэ б. гэта ж вывадзіць 7-й музычнай школы г. Мінска выконва- ючы творы са зборніка «Пісьменнік маскі». А потым Пётр Пятровіч расказаў дзецям, як нараджаецца музыка, і на гэты момант таварыш ан- драас праўдзі і г. д. Пасля наглядчы навуцкіх напарскіх нампілітара сы- гнараў неўбудзь. Калі ласка — Пётр Пятровіч кранае рукамі і напівае пісьма. Уважліва слухаюць музыку Іра Сурава і Леа Пільшчык.

Гэта была цікавая і карысная сустрэча.

Фота Ф. ЧАХОВІЧА.

ПЕРАД СЛУХАЧАМІ Ў ПРЫБЛІТЦЫ

На гастролі ў Пры- балтыку выехаў Бе- ларускі дзяржаўны народны хор пад мас- тачкам кіраўніцтвам народнага артыста БССР Г. Цітовіча.

Першы канцэрт адбыўся ў Вільнюсе. Затым з Беларускай песнямі і танцамі паказаўся жыхары Шаўля, Панявежыш, Клайпеды, Савета. Артысты дадуць у Прыбалтыцы калі дася- сці нашыя рэспублікі.

Глядзель і многіх краінах свету. Ён апавядае пра цікавых людзей, народных умельцаў, пра шудоўныя рэчы, якія яны робяць. Але стуж- ка магла б ператварыцца ў набор прыгажосцей, калі б у ёй не бы- ло мастацкага асэнсавання бага- тага жыццёвага матэрыялу. Я бы- ла аўтарам сцэнарыяў гэтага філь- ма і ўбачыла, як патрабаваліся падмыслом да кожнага кадра апэратар С. Фрыд і ражысёр Б. Сцяпануў, які настолькі яны шукалі найбольш выразнай фар- мы. С. Фрыд рабіў выразны кампа- зіцыйны кадр, старанна ставіў асветленне, кляпаўся аб колера- вай геме.

Цікавая і адна з апошніх апэ- ратарскіх работ С. Фрыда. пры- свечаная памяці абальскіх камса- мольцаў — падполь- шчыкаў — «У шэ- наццаць юнацкіх год». У фільме ёсць «разгартыя» эпізоды і сцэны — але яны не з лепшых. Большы выразны, змяняюцца акт- рыцы кадры — строгі да- кументальны, па-мастацтва вую ўспры- няцкі апэратар. Ён ускры- тавіць кадры. Камера пры- вадзіць нас у клас Обальскай сярэдняй школы. Да вайны тут здымаліся партыі героі фільма. У класе занятая цішыня. Ёе пра- радае закарэвалі голас — наста- ўніца выклікае вучыць: Азольна Антанія, Азольна Ніна, Лузіна Тоня... І на экране мы бачым партрэты юных героіў і чуюм жаўкія, як камяні, словы: «Загі- нулі ў барацьбе з ворагам». Ха- лодныя сцэны лаякайных кад- раў турмы, дзе сыздалі абальскія змагары, пажоўкаля лётчыкі, пар- тызанскія дансенні. Усе яны ўдзельнічаюць у сваёй знешняй выразнасцю, а вернісцю жыццё- вых праўдзе, мужай стрманасцю.

У апошнія гады С. Фрыд на- стойліва імкнецца перадаваць не- пасрэдную сувязі і акалічаныя жыццёвыя ўтв. здымалі, рэпа- ртажна. Лепшы доказ таму — «Урок даўжынёю 1 год».

Апэратар-дакументаліст мае большую творчую самастойнасць,

Е. БОНДАРАВА.

С. Фрыд задаволены — здаецца, зноўбачыў цікавы кадр.

НАШЫ МАЙСТРЫ КІНО

...Дзеці — вясёлыя, гарэзлівыя, вяспроджаныя. Яны гуляюць, вуча- сца, майстэрства, спазнаюць свет... Мы пазнаёміліся з Андру- шам Лапушынскім і яго сябрамі — вучнямі 2 класа адной з гомель- скіх школ і з іх настаўніцай. Кі- нааб'екты раскрасы перад намі невялічкі, але цікавыя куткі жыц- ця. І мы ўзвучылі за гэта ствар- альнікам фільма «Урок даўжы- няю 1 год» адзначанага на ленын- градскім Усеагульным кінафесты- вале ў сцянарыстах Л. Браўдэ- валі, — сцянарыстаў Р. Яніскаму і С. Фрыду. А больш за ўсё ўдзельні- ка апэратар С. Фрыду. Гэта ў яго руках кінакамера так выразна ад- лустравала вочы дзяцей, іх павод- лянні.

Што ні кажа: апэратар у даку- ментальным кіно — цэнтральная фігура! Калі ён не аддае і не за- фіксуе на кінаплёнку факты жыц- ця, ніякі намагаці ражысёра і ка- ментацатара іх не створыць! Мантаж, слова, музыка зольныя толькі ўзбагаціць знятае.

Прозвішча Са- муіла Фрыда да- но і часта сустра- каецца ў цитрах беларускіх даку- ментальных і на- вучкова — папуляр- ных фільмаў і кі- нанаасісаў. Ён ады- ся са старэй- шых кінажурналі- стаў. Многія, на- пэўна, бачылі яго ў школах, на заво- дах, калгасных па- даях і фермах. Спа-

каментатара іх не створыць! Мантаж, слова, музыка зольныя толькі ўзбагаціць знятае.

Прозвішча Са- муіла Фрыда да- но і часта сустра- каецца ў цитрах беларускіх даку- ментальных і на- вучкова — папуляр- ных фільмаў і кі- нанаасісаў. Ён ады- ся са старэй- шых кінажурналі- стаў. Многія, на- пэўна, бачылі яго ў школах, на заво- дах, калгасных па- даях і фермах. Спа-

ЧВЭРЦЬ СТАГОДДЗЯ З КІНАКАМЕРАЙ

каментатара іх не створыць! Мантаж, слова, музыка зольныя толькі ўзбагаціць знятае.

Прозвішча Са- муіла Фрыда да- но і часта сустра- каецца ў цитрах беларускіх даку- ментальных і на- вучкова — папуляр- ных фільмаў і кі- нанаасісаў. Ён ады- ся са старэй- шых кінажурналі- стаў. Многія, на- пэўна, бачылі яго ў школах, на заво- дах, калгасных па- даях і фермах. Спа-

каментатара іх не створыць! Мантаж, слова, музыка зольныя толькі ўзбагаціць знятае.

Літаратура і Мастацтва
Пятніца, 19 лістапада 1965 года.

